

IDROTT & KUNSKAP

POPULÄRVETENSKAPLIG IDROTTSTIDNING

AKTUELLT

TIDIGARE NUMMER

ARKIV

PRENUMERERA

OM TIDNINGEN

ANNONSERA

KONTAKTA OSS

Blodplättar hjälper hälsenor läka

Antalet avslitna hälsenor blir allt fler. I forskarkretsar diskuteras fortfarande vilken behandling som är effektivast.

Injektion av blodplättar i den skadade senan är en ny metod som presenteras i en färsk avhandling från Linköpings Universitet.

Pang! Visst gör det ont när senor brista. Ont gjorde det också att se Kajsa Bergqvist falla ihop på höjdhoppsmattan den där olycksaliga dagen i juli för drygt tre år sedan. Hälsenan är en utsatt kroppsdel som tar mycket stryk då vi idrottar. Att explosiva hopp är en kritisk faktor är väl känt. Vid löpning utsätts hälsenan för en kraft motsvarande tolv gånger kroppsvikten.

- Längd-och höjdhopp, badminton och tennis hör till de idrotter där det inträffar flest hälseneskador. Medelålders män som sysslar med de här sporterna är extra mycket utsatta. Många har hållit upp med träningen i flera år och då försvagas, i likhet med musklerna, även senorna, säger Olena Virchenko som nyligen disputerade med en avhandling om hur injektion av blodplättar direkt i hälsenan kan förkorta läkningstiden och även förbättra senans kvalitet.

Blodplättarna (trombocyter) innehåller en cocktail (8-9 stycken) av tillväxtfaktorer som påverkar läkningen positivt. Själva överlever de endast i några timmar, men en extra tillförd dos antas fungera som en startmotor för läkningsprocessen.

- Vi vet från tidigare studier att redan en tillväxtfaktor förbättrar läkningen. Problemet är att det är dyrt för sjukvården att köpa in dem. Därför skulle det vara både en medicinsk och en ekonomisk fördel om patienterna kunde komma med en påse eget blod som ju innehåller en mängd tillväxtfaktorer, säger Olena Virchenko.

Gel med blodplättar

Hon berättar att man i studien testade två olika behandlingssätt. Det ena innebar att blodplättar injicerades direkt in i den skadade hälsenan. Det andra alternativet, som enligt Olena Virchenko verkar vara effektivare, går ut på att patienten i samband med operation av hälsenan lämnar en gel med blodplättar som placeras inne i hälsenan. Fördelen med den sistnämnda metoden är att plättarna sipprar ut över det skadade området under en längre tid. Först under infektionsfasen, som pågår under 5-7 dagar. Därefter tar den så kallade proliferationsfasen vid under några veckor. Del tre i läkningen är mognadsfasen då det växer in nya blodkärl och nerver i hälsenan. Mognadsfasen pågår i regel i flera månader.

- Vi kunde se att effekten av blodplättarna satt i under fyra veckor. Resultaten visar också att tillförseln måste ske i kombination med att senan belastas, för att den positiva läkningseffekten ska uppstå. Vilken grad av belastning som behövs är ännu oklart, men det pågår forskning här vid Linköpings Universitet för att klargöra detta.

Kajsa Bergqvist drar av hälsenan vid en gala i juli 2004.

Foto: BILDBYRÅN

Idrott & Kunskap 4/2007

© Idrott & Kunskap